

POSTANOWIENIE

Dnia 12 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z powództwa X.1 Y.1

przeciwko U. w S.

o usunięcie oceny okresowej, ustalenie czynności prawnej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 12 maja 2025 r.,

wniosku o przekazanie sprawy do rozpoznania innemu Sądowi Apelacyjnemu

zawartego w postanowieniu Sądu Apelacyjnego w Szczecinie

z dnia 25 lutego 2025 r., sygn. akt III APz 1/25,

**odmawia przekazania sprawy innemu sądowi
równorzędnemu.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Szczecinie postanowieniem z dnia 25 lutego 2025 r. zwrócił się do Sądu Najwyższego o przekazanie na podstawie art. 44¹ § 1 i 2 k.p.c. do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu sprawy z powództwa X.1 Y.1 przeciwko U. w związku z zażaleniem powódki na postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie w przedmiocie zabezpieczenia roszczenia.

W uzasadnieniu postanowienia wskazano, że do Sądu Apelacyjnego w Szczecinie w dniu 28 stycznia 2025 r. w sprawie z powództwa X.1 Y.1 przeciwko U.

wpłynęło zażalenie powódki na postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 13 grudnia 2024 roku w przedmiocie zabezpieczenia roszczenia.

W odpowiedzi na zażalenie pozwany wniósł o wyłączenie od rozpoznania sprawy wszystkich sędziów III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wskazując, że powódka pozostaje w związku małżeńskim ze X. Y. sędzią Sądu Apelacyjnego w Szczecinie, uzasadniając je wątpliwościami co do bezstronności tych sędziów.

Sędzia wylosowana do rozpoznania zażalenia złożyła wniosek o wyłączenie od rozpoznania sprawy, który został uwzględniony postanowieniem Sądu Apelacyjnego z dnia 21 lutego 2025 r., zaś wniosek pozwanego został odrzucony na podstawie art. 53¹ § 1 pkt 3 k.p.c.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że dobro wymiaru sprawiedliwości, w szczególności wzgląd na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego wymaga rozpoznania tej sprawy przez inny równorzędny sąd. Według Sądu okolicznością bezsporną pozostaje, że X. Y. jest sędzią Sądu Apelacyjnego w Szczecinie, a rozpoznanie sprawy jego żony – X.1 Y.1 przez któregokolwiek z pozostałych sędziów tego Sądu będzie odbierane jako działanie stronnicze i to bez względu na wynik postępowania. Jednocześnie należy wskazać – zdaniem Sądu – że Sąd Apelacyjny w Szczecinie to niewielka społeczność sędziowska i wszyscy sędziowie pozostają ze sobą wzajemnie w bliższych relacjach zawodowych, a w większość także towarzyskich.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek nie jest zasadny, gdyż nie przedstawia (nie wykazuje) niezbędnej potrzeby przekazania sprawy powódki – w zakresie rozpoznania wniesionego przez nią zażalenia do rozpoznania przez inny sąd równorzędny. Taki warunek wynika z art. 44¹ k.p.c. Zasadą jest zakończenie sprawy w sądzie właściwym, a wyjątkiem możliwość jej przekazania do innego sądu równorzędnego, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, w szczególności wzgląd na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego.

Zgodnie z art. 44¹ § 1 i 2 k.p.c., jako podstawy prawnej przywołanej przez Sąd Apelacyjny, sąd właściwy do rozpoznania sprawy może wystąpić do Sądu Najwyższego o przekazanie sprawy innemu sądowi równorzędnemu, jeśli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, w szczególności względ na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego.

Pomimo tego, że art. 44¹ k.p.c. jest samodzielną podstawą, to z drugiej strony równoległe znaczenie ma indywidualne wyłączenie sędziego z mocy ustawy, czyli na podstawie art. 48 k.p.c. lub na wniosek z art. 49 § 1 k.p.c. Jeśli jednak ta druga sytuacja nie występuje - czyli wyłączenie sędziego z mocy ustawy, bądź na wniosek - to zasadniczo nie ma też podstawy do stosowania art. 44¹ k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 kwietnia 2024 r., III PUO 10/24, Legalis nr 3071233).

Z ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że ewentualne wątpliwości co do bezstronności sędziego winny spowodować w pierwszej kolejności zastosowanie instytucji wyłączenia sędziego, a instytucja z art. 44¹ § 1 k.p.c. nie powinna być nadużywana jako wyjątek od rozpoznania sprawy przez sąd właściwy (art. 45 ust. 1 Konstytucji), ponieważ może to prowadzić do skutków odwrotnych od zamierzonych, osłabiając zaufanie nie tylko do tego sądu, lecz również do całego wymiaru sprawiedliwości (postanowienia Sądu Najwyższego z: 7 lipca 2020 r., IV CO 153/20, Legalis nr 2471115; 29 marca 2023 r., II PUO 27/23, LEX nr 3557922; P. Feliga (w:) T. Szanciło (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 1–458¹⁶. Tom I, Warszawa 2023, art. 44¹ § 1 k.p.c.).

W orzecznictwie ukształtował się zasługujący na podzielenie pogląd, że wniosek o wyłączenie sędziego niewyznaczonego do rozpoznania sprawy jest niedopuszczalny i podlega odrzuceniu bez składania przez sędziego oświadczenia, o którym mowa w art. 52 § 2 k.p.c., przy czym sędzia objęty takim wnioskiem o wyłączenie może zasiadać w składzie sądu rozpoznającego ten wniosek (uchwała Sądu Najwyższego z 26 lipca 2019 r., I NOZP 1/19, OSNKN 2020, nr 1, poz. 1 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z: 1 czerwca 2022 r., III CO 407/22, LEX nr 3395025; 29 czerwca 2022 r., III CO 610/22, LEX nr 3362919).

W sytuacji, gdy sędzia sprawozdawca wyznaczony do rozpoznania sprawy merytorycznie składa żądanie wyłączenia go na podstawie art. 49 § 1 k.p.c. od

rozpoznania sprawy, powinien być wyłoniiony inny sędzia do rozpatrzenia takiego żądania. Do czasu rozpatrzenia takiego żądania i wyłączenia wyznaczonego sędziego sprawozdawcy nie jest dopuszczalne wyłanianie kolejnego sędziego referenta w sprawie.

Sędzia wylosowany (wyznaczony) do rozpatrzenia żądania wyłączenia sędziego sprawozdawcy wyznaczonego do rozpoznania sprawy merytorycznie, powinien albo rozpoznać to żądanie, albo - jeśli dostrzega do tego podstawy - skorzystać ze środka prawnego uregulowanego w art. 49 § 1 k.p.c., wskazując na przyczyny uniemożliwiające rozpoznanie żądania wyłączenia sędziego sprawozdawcy. Żądanie wyłączenia wykraczające poza wskazany zakres na tym etapie jest niedopuszczalne (postanowienie Sądu Najwyższego z 14 listopada 2024 r., III CO 1121/24, LEX nr 3781417). Może być ono w skuteczny procesowo sposób złożone wyłącznie przez sędziego, który ma rozpoznać daną sprawę merytorycznie (art. 53¹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

Z perspektywy założenia, że żądanie wyłączenia może być zgłoszone jedynie przez sędziego wyznaczonego do rozpoznania sprawy, podejmowanie awansem przez Sąd wniosku o przekazanie sprawy do rozpoznania Sądowi równorzędnemu na podstawie art. 44¹ § 1 k.p.c., przy nieuwzględnieniu art. 52 § 1 k.p.c., opierałoby się bowiem na niedopuszczalnym przyjęciu zgłoszenia wniosku z pominięciem etapu przydzielenia sprawy do rozpoznania określonego sędziemu (postanowienie Sądu Najwyższego z 2 września 2024 r., III CO 869/24, LEX nr 3753385). Tymczasem dopiero z momentem takiego przydzielenia otwiera się możliwość podjęcia przez sędziego decyzji o nierozpoznaniu sprawy merytorycznie i złożeniu żądania z art. 49 § 1 k.p.c. Decyzja o złożeniu takiego żądania może być więc w procesowo skuteczny sposób podjęta wyłącznie przez sędziego, który ma rozpoznać daną sprawę.

Nie sposób wykluczyć, iż uwzględniając, że do rozpoznania zażalenia powódki (żony sędziego Sądu Apelacyjnego w Szczecinie) ostatecznie dojdzie w sytuacji, w której względem Sądu Apelacyjnego w Szczecinie zrealizuje się dyspozycja art. 52 § 1 *in fine* k.p.c., gdy o wyłączeniu w razie niemożności wydania postanowienia z powodu braku dostatecznej liczby sędziów (w tym, w którym

sprawa się toczy) powinien rozstrzygać sąd nad nim przełożony. Przyjmuje się, że sądem przełożonym nad sądami apelacyjnymi jest Sąd Najwyższy.

Analiza akt sprawy prowadzi jednak do wniosku, że w aktualnym stanie sprawy ocena taka byłaby stanowczo przedwczesna. Z tych względów odmówiono przekazania sprawy innemu sądowi na podstawie art. 44¹ k.p.c.

(J.K.)

[r.g.]